

Ľudské potreby a potreby jednotlivca s mentálnym postihnutím

Human needs and needs of individuals with mental disabilities

PhDr. Soňa Klemková

Abstrakt

Ľudské potreby sú veľmi dôležitým prvkom osobnosti človeka. Záleží od nich jeho správanie, jednanie, prežívanie, kvalita jeho života. V spojení so sociálnymi službami sú ľudské potreby dôležitým ukazovateľom, akým smerom by sa mali vyvíjať. Je preto veľmi dôležité vedieť čo ľudské potreby sú a aké dôležité je sa nimi zaoberať a snažiť sa naplňať nie len základné ale aj psychologické ľudské potreby. U jednotlivcov s mentálnym postihnutím je to dva krát tak dôležité. V úzkej spojitosti s ľudskými potrebami je ich napĺňanie. Ak hovoríme o potrebách jednotlivcov s mentálnym postihnutím, tieto sú často napĺňané práve v rôznych zariadeniach poskytujúcich sociálne služby a snažiacich sa naplniť potreby svojich klientov.

Kľúčové slová

Ľudské potreby, mentálne postihnutie, sociálne služby, rovnováha, bezpečie, požiadavky, hierarchia potrieb, uspokojenie, naplnenie, sebarealizácia

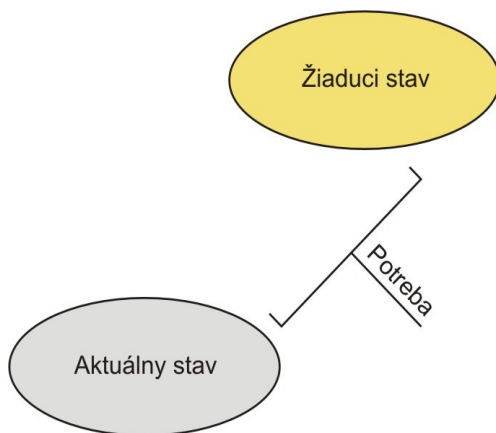
Abstract

Human needs are a very important element of human personality. They affect his/her his behavior, negotiation, survival, quality of life. In connection with the social services, human needs are an important indicator of direction their development should take. Hence it is very important to know what human needs are and how important it is to deal with them and try to fulfill not only basicbut also psychological human needs. By individuals with mental disabilities it is twice as important. Human needs and their fulfillment belong together. If we talk about the needs of individuals with mental disabilities, these are often fulfilled in various institutions providing social services and trying to meet the needs of their clients.

Keywords:

Human needs, mental disability, social services, balance, safety, requirements hierarchy of needs, satisfaction, fulfillment, goals, client self-realization

Slovník sociálnej práce definuje potrebu ako motív k jednaniu. Nenaplnená potreba môže viesť k stavu núdze, chýbania až k deprivácii. Väčšina psychologických typológií ľudských potrieb, potreby delí na okruh vzťahujúci sa k telesnej pohode, psychickej rovnováhe a bezpečiu, okruh súvisiaci so vzťahmi k blízkym ľuďom (patríť k niekomu, milovať, byť milovaný), okruh vzťahujúci sa ku spoločenskému uplatneniu a okruh spirituálnych potrieb (rozumieť seba, ľuďom, svetu, chápať zmysel života). Pojem „potreba“ je pomerne zložitý definovať, napriek tomu sa však veľmi často používa na zdôvodňovanie, akou je alebo akou by mala byť klientom poskytovaná sociálna služba, alebo pri plánovaní zmien v sociálnej oblasti. Zatloukal, L., Havlík, M., Doleček, Z., Šotola, J., 2011 Najjednoduchšie možno „potrebu“ definovať ako rozdiel medzi aktuálnym stavom a žiaducim stavom.v

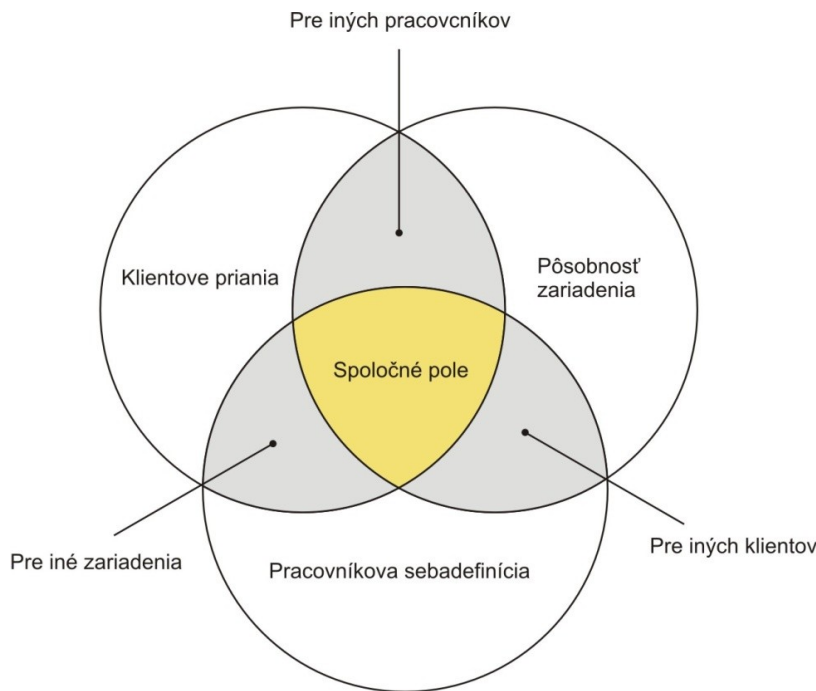
Obr. 2 Znárodnenie potreby (upravené podľa Gupta et al., 2007 in Sociální práce 1/2011, roč. 11, s. 82)

Táto na prvý pohľad jednoduchá definícia nie je až také jednoduchá. Otázkami komplikujúcou problematiku posudzovania potrieb klientov sú: 1. kto a podľa čoho definuje želaný stav a 2. kto a podľa čoho posudzuje aktuálny stav. Ife (in Navrátil, 2006) popisuje štyri diskurz sociálnych služieb, v ktorých sa uplatňujú rôzne procesy hodnotenia aktuálneho aj definovaného cieľového stavu klienta sociálnych služieb:

- Charitatívny diskurz – sociálna služba je tu chápaná ako potrebný dar darcu, človeku v núdzi, pričom pracovník, v tomto prípade „filantrop“ posudzuje, či si daný jednotlivec pomoc zaslúži, alebo je v ťaživej situácii vlastnou vinou a pomoc si nezaslúži
- Profesný diskurz – klient alebo užívateľ služby je v pasívnej úlohe a pri posudzovaní jeho potrieb sa predovšetkým zohľadňuje, akými znalosťami, schopnosťami a vedomosťami disponuje. Na toto posúdenie nadväzuje intervencia, pracovník je v roli profesionála či experta, ktorý disponuje zvláštnymi znalosťami a spôsobmi poznania a zodpovedá sa klientovi a svojmu zamestnávateľovi
- Manažérsky diskurz – sociálna služba je produktom určeným spotrebiteľovi, pracovník sa zameriava na určenie potrieb klienta a na vyhľadávanie primeraných zdrojov pre ich uspokojenie. Kľúčový je tu vzťah klienta ku štátu (jeho práva na služby a pod.). Pracovník je najčastejšie prípadovým manažérom a zodpovedá sa štátu a managementu svojej organizácie.
- Trhový diskurz – sociálna služba je tu tovarom a klient nakupujúcim zákazníkom. Klient má aktívnejšiu úlohu, predpokladá sa, že druh a spôsob poskytovania služieb ovplyvňujú prevažne požiadavky klientov – zákazníkov a úlohou pracovníka v sociálnych službách je

spoločne s klientom vypracovať a postupne naplňovať zákazku. (Zatloukal, L., Havlík, M., Doleček, Z., Šotola, J., 2011)

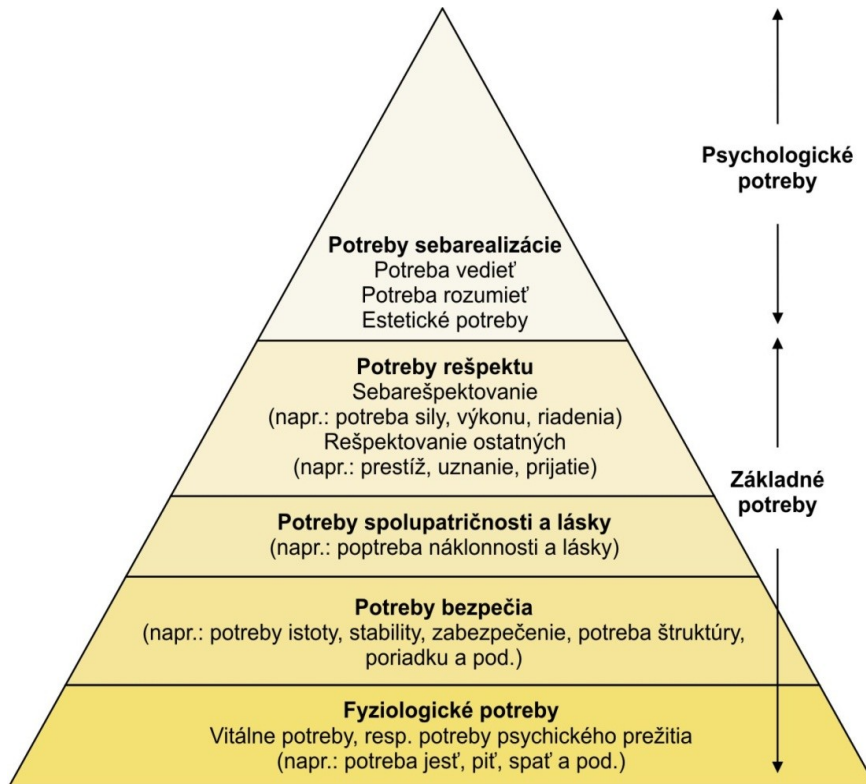
Potreba bude podľa tohto ponímania identifikovaná a riešená, len ak sa na jej existencii zhodne klient (niečo si praje), pracovník, ktorý potreby mapuje a rôzne inštitúcie. Názorne je to ukázané na obrázku 2 potreba môže byť konštruovaná len v označenom „spoločnom poli“ jednotlivých aktérov, pričom toto „spoločné pole“ nie je dopredu dané a nemenné, ale možno ho rozširovať alebo naopak zužovať na základe vyjednávania všetkých zúčastnených aktérov.

Obr.3 Spoločné pole (Úlehla, 1999 in Sociální práce 1/2011, roč. 11, s. 83)

Asi najznámejším odborníkom zaoberajúcim sa ľudskými potrebami bol Maslow. Vo svojej publikácii proklamuje, že jedinou rozumnou základňou klasifikácie ľudských potrieb sú ďalekosiahle potreby, ktoré nie je vidieť, resp. ciele: „v analýze vedomých prání nachádzame obyčajne iné, tak povediac hlbšie ciele individua... Čiastkové prania, ktoré sa veľakrát za deň vynárajú v našom vedomí, nie sú dôležité, prípadne sú dôležité v tom, k čomu tu sú, kam vedú, čo v hlbšej analýze znamenajú.“ A. H. Maslow 1954, in (Nakonečný, 1998, s. 468) Ak pozorujeme každodenné prania, zisťujeme ich dôležitosť. Sú prostriedkom k nejakému účelu a nie sú účelom samy o sebe. Uvedieme si jednoduchý ilustračný príklad. Chceme peniaze, aby sme mohli ísť na dovolenku. Na dovolenku chceme ísť, pretože aj naši susedia chodia na dovolenku a my nechceme byť nižšie postavený alebo menejcenný ako naši susedia. Potrebujeme si udržať sebaúctu. Nachádzame tu symptómy, ktoré nie sú dôležité, dôležité je to, čo vyjadrujú, aké ciele za nimi stoja, „dôležitý je dynamický význam symptómov“, napríklad pre psychoterapiu. To, čo o motivácii vieme, však podľa A. H. Maslowa pochádza. A. H. Maslow razil pojem Metapotreby a vytvoril teóriu metamotivácie, ktorou chcel vysvetliť fungovanie vývojovo vyšších potrieb z biologicky zakorenených hodnôt života. Systém týchto vývojovo najvyšších potrieb je vyjadrený v pojme sebaaktualizácia či sebauskutočnenie, ktoré vyjadruje túžbu človeka po dokonalosti a osobnom raste. Seberealizujúci sa ľudia sú, podľa A. H. Maslowa, motivovaní niečím vyšším, než sú jednoduché fyziologické a sociálne potreby, majú pocit vlastnej ceny a sebaúcty. Podmienkou toho je však samozrejme uspokojenie základných potrieb.

(Nakonečný, M. 1995, s. 126) A. H. Maslow je tak isto najznámejším autorom hierarchie potrieb, ktorá je po ňom nazvaná ako Maslowova hierarchia potrieb. Zobrazuje v nej jednotlivé ľudské potreby podľa ich aktuálnosti. Môžeme však povedať, že aktuálnosť a dôležitosť jednotlivých potrieb sa môže meniť na základe individuálnych požiadaviek a okolností, v ktorých sa jednotliviec nachádza. Je pritom jedno, či ide o jednotlivca intaktného, alebo o jednotlivca s mentálnym postihnutím.

Obr. 4 Hierarchia potrieb podľa Maslowa (Dworschak , 2004, s. 51)

Podľa Murraya označuje termín potreba interne alebo externe excitovateľnú, v mozgu spočívajúcu silu, ktorá je subjektívne prežívaná ako popud alebo nútenie k jednaniu, a síce takým spôsobom, aby bol dosiahnutý cieľ, ktorý je pre jednajúceho užitočný alebo príjemný vo vzťahu k situácii, ktorá vyvolala cielené správanie. (Nakonečný, M. 1998, s. 462)

Janusz Reykowski hovorí o získavaní nových potrieb a píše: „Získavanie nových potrieb je proces, ktorého podstatným elementom je pretváranie vonkajších požiadaviek na vnútorné, tzv. internalizácia. Človek preberá nielen požiadavky, ale aj vzory /stanoviská, tvrdenia, spôsoby správania). Vzory sa líšia od požiadaviek tým, že ich prijímanie nezahŕňa momenty vonkajšieho prinucovania. Z genetického hľadiska sú vonkajšie a vnútorné požiadavky niečím odlišným, ale majú aj veľa spoločného. Vonkajšie požiadavky sa často menia na vnútorné (to čo bolo najprv napr. príkazom matky sa neskôr často mení na vnútorný imperatív). Podľa J. Reykovského je teda hlavne podmieňovanie emócií, t.j. asociácie určitých podnetov s emočnými reakciami, východiskom utvárania nových motívov, napr. podmieňovanie strachu vedie k vyhýbaniu sa určitým objektom a činnostiam. (Nakonečný, M. 1995, s. 133) V kontexte sociálnej práce môže byť potreba konštruktom popisujúcim niečo, čo pociťuje klient sociálnych služieb alebo popisuje a definuje sociálny pracovník, sociálne zariadenie alebo štát. Potreby môžeme rozlíšiť na tie, ktoré pociťujeme a tie ktoré vyslovíme alebo inak vyjadríme. Potreba, ktorá bola reprezentantmi spoločnosti uznaná ako potreba

oprávňujúca nárok na sociálnu službu sa nazýva normatívnou potrebou. Komparatívnou potrebou označujeme potrebu, ktorá je dostupná len istej časti klientov. Pokiaľ služba nie je dostupná všetkým ľuďom s rovnakými charakteristikami, potom tí, ktorým nie je dostupná, majú komparatívne potreby. Sociálne poňatie potreby sa líši od psychologickéj definície potreby. Sociálne poňaté potreby sa vzťahujú skôr k zákonu o sociálnych službách. V špeciálnej pedagogike a sociálnej práci má však svoje miesto aj potreba vnímaná z psychologického hľadiska. Pri poskytovaní sociálnych služieb musíme vždy vychádzať z klientom pociťovaných potrieb. Východiskom pre ich naplnenie je práca s klientom, hodnotenie jeho potrieb, osobných cieľov, osobnosti klienta, požiadaviek prostredia. (Matoušek, 2003, s. 157 - 158) Cieľom špeciálno-pedagogického pôsobenia je dosiahnutie čo najvyššej možnej socializácie a samostatnosti jednotlivca s mentálnym postihnutím. Socializáciu možno chápať ako proces osvojovania si potrebného spoločenského správania vplyvom všetkých možností, ktoré poskytuje prostredie. (Valenta, M. Müller, O. 2003 s. 233) Dosiahnutie čo najvyššieho možného stupňa jeho duševného aj telesného vývoja. Môžeme povedať, že podobné ciele majú aj zariadenia sociálnych služieb, ktoré sa snažia o socializáciu jednotlivcov s postihnutím, o dosiahnutie najvyššieho možného stupňa ich samostatnosti.

Kto tieto služby ale poskytuje? Toto je ďalšia otázka, ktorá by mohla a mala zaujímať čitateľa tejto práce. Pozornosť v nasledovnej podkapitole teda venujeme práve tomu, kto je poskytovateľom sociálnych služieb. Kto tvorí ponuku v systéme sociálnych služieb a teda uspokojuje a naplňa mnohé z potrieb jednotlivcov s mentálnym postihnutím.

Poskytovatelia sociálnych služieb

Sociálne služby na to, aby fungovali, potrebujú určité zariadenia v rámci ktorých budú poskytované. Zariadenia, ktoré sprostredkujú poskytovanie sociálnych služieb zriaďuje zriaďovateľ. Poznáme rôznych zriaďovateľov podľa ktorých delíme zariadenia sociálnych služieb. Na základe rôznych zriaďovateľov teda poznáme nasledovné typy zariadení:

- verejný sektor
- súkromný sektor
- tretí sektor a dobrovoľníci

Do roku 1990 bol štát jediným monopolným poskytovateľom sociálnych služieb na Slovensku. Novela zákona č. 100/1998 Zb. o sociálnom zabezpečení v roku 1990 umožnila poskytovať sociálne služby aj právnickým a fyzickým osobám. Tým bol vytvorený predpoklad, aby vznikla pluralitná, zmiešaná štruktúra verejných a súkromných poskytovateľov sociálnych služieb. Konkrétny termín verejní a súkromní poskytovatelia služieb sa doteraz do legislatívy ani do bežnej praxe nezaviedol. Do roku 2002 sa na rozlíšenie poskytovateľov sociálnych služieb podľa typu vlastníctva používali termíny štátne zariadenia „resp. štátom poskytované služby, obecné zariadenia a neštátne subjekty (právnické a fyzické osoby, ale mohla ním byť aj obec). Tak ako delíme zriaďovateľov sociálnych služieb do troch vyššie uvedených skupín, rozdeľujeme aj sociálne služby na veľké skupiny, ktoré bližšie popíšeme v nasledujúcich riadkoch.

Verejný sektor

Koncom roku 1990, po prvých slobodných voľbách do obecných samospráv, bol prijatý zákon o obecnom zriadení ako aj samostatné zákony o hlavnom meste Slovenska, Bratislave a o druhom najväčšom meste, Košiciach. V tomto období sa uskutočnila decentralizácia prvých sociálnych služieb zo štátu na obce. Obce dostali do svojej kompetencie kluby dôchodcov, strediská osobnej hygieny, pracovne, domovy – penzióny pre dôchodcov a domy s opatrovateľskou službou. V podstate išlo o decentralizáciu tých zariadení, ktoré majú charakter spoločenských klubov a účelového bývania pre seniorov, prípadne zabezpečujú osobnú hygienu tam, kde nie je dostatočne rozvinutá verejná infraštruktúra. Počet a štruktúra verejných poskytovateľov sociálnych služieb je dlhodobo stabilná, pretože štát po roku 1990 neinvestoval do rozvoja sociálnych služieb. „Verejný sektor zahŕňa všetky organizácie zriadené na základe verejnej moci s cieľom zabezpečovať verejnoprospešné služby, ktoré sú financované z verejných prostriedkov. Aby mohol štát realizovať svoju politiku je potrebné, aby v rámci verejného sektoru boli zriaďované:

- služby potrebné na udržanie všeobecnej životnej úrovne – predovšetkým reziduálna starostlivosť tvoriaca určitú záchrannú sieť pre občanov, ktorí sa inak nedokážu vyrovnáť so svojou sociálnou realitou,
- služby, ktorými štát zároveň vykonáva aj kontrolnú činnosť,
- služby, ktoré sú z ekonomického hľadiska výhodnejšie pri organizácii štátom

Subjekty verejného sektora sa potom odlišujú podľa druhu právneho predpisu, ktorým boli zriadené na pôvodné (ústavné) a odvodené (zákonné) orgány. Medzi ústavné orgány verejného sektora patria štátne orgány a orgány územnej samosprávy (obce a vyššie územné celky – samosprávne kraje). Mestá a obce - samospráva, sú zriaďovateľmi a prevádzkovateľmi zariadení sociálnych služieb, zameraných na rôzne sociálne činnosti. Na komunálnej úrovni fungujú, okrem špecializovaných referátov, zariadenia:

- pre osoby vyššieho veku: domy opatrovateľskej služby, jedálne pre dôchodcov, kluby dôchodcov, penzióny a domovy dôchodcov, strediská osobnej hygieny, zariadenia pre dlhodobo chorých,
- pre rodiny: krízové centrá pre matky s deťmi, sociálne ubytovanie,
- pre mládež a dospelých: útulky a azylové centrá, centrá voľného času, kultúrno – osvetové strediská, poradenské centrá pre rôzne druhy závislostí, charitatívno – sociálne centrá.

Na poskytovanie starostlivosti a sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb obec a príslušný orgán štátnej správy zriaďuje tieto zariadenia: domov sociálnych služieb, domov dôchodcov, zariadenie chráneného bývania, detský domov, domov pre osamelých rodičov, stanicu opatrovateľskej služby, zariadenie pestúnskej starostlivosti, útulok, krízové stredisko, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby.

Obec zriaďuje okrem zariadení sociálnych služieb aj: domov – penzión pre dôchodcov, klub dôchodcov, jedáleň pre dôchodcov, stredisko osobnej hygieny, pracovňu“ (dostupné online z <http://www.ssss.sk/>)

Súkromný sektor

Súkromný sektor je charakteristický tvorbou zisku, čo je cieľom samotného podnikania. Organizácie, ktoré fungujú s cieľom dosiahnutia zisku, patria do podnikateľskej sféry. Takéto organizácie používajú zisk najmä k rozdeleniu medzi vlastníkov vloženého kapitálu. Do súkromného sektora patria sociálne služby, ktoré sú poskytované súkromnými

fyzickými osobami či právnickými osobami. (Štefáková, L. Juhásová, J. in Pekarčík, Ľ. Janigová, E. 2010, str. 272)

„Do súkromného sektora patria sociálne služby, ktoré sú poskytované súkromnými fyzickými osobami či právnickými osobami. Ide o špecializované sociálne služby, ktoré svojim obsahom zodpovedajú: výchovnej a poradenskej starostlivosti, ústavnej sociálnej starostlivosti, starostlivosti v ostatných zariadeniach sociálnej starostlivosti, opatrovateľskej službe, stravovaní, kultúrnej a rekreačnej starostlivosti a patria sem aj ďalšie obdobné činnosti určené na uspokojovanie sociálnych potrieb fyzických osôb.“ (Štefáková, L. Juhásová, J. in Pekarčík, Ľ. Janigová, E. 2010, str. 272 - 273)

„Do súkromného sektora (označuje sa aj ako druhý, resp. ziskový sektor a patria doň podnikateľské subjekty) patria sociálne služby, ktoré sú poskytované súkromnými fyzickými či právnickými osobami a môžu vznikajúť:

- ako alternatíva k štátnym službám
- ako doplnok k štátnym službám

U nás sú to fungujúce domovy dôchodcov, ktoré sú internátnymi zariadeniami, alebo malokapacitnými penzióňmi zachovávajúcimi intimitu aj vo vysokom veku klienta a zároveň poskytujúcimi potrebné služby. Klient si vyberá z alternatívnej ponuky verejného a súkromného sektora, pričom pri výbere rozhodujú ponúkané služby, kvalita poskytovaných služieb, množstvo a ekonomická náročnosť ponúkaných služieb. Sociálnu pomoc občanovi v zmysle zákona primárne poskytujú štátne orgány a obce, neštátne subjekty nemajú rovnocenné postavenie. Neštátnym subjektom je predurčená doplnková funkcia.

Neštátny subjekt môže vykonávať a poskytovať: sociálnu prevenciu, vybrané činnosti sociálno-právnej ochrany, sociálne poradenstvo, sociálne služby

Sociálne služby poskytované neštátnymi subjektmi sú:

opatrovateľská služba, organizovanie spoločného stravovania, prepravná služba, starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb

Neštátny subjekt môže poskytovať sociálnu službu, ak je zapísaný na krajskom úrade do registra. Musí mať priestorové, personálne, materiálne a finančné podmienky na jej poskytovanie. Nevyhnutným predpokladom na začatie poskytovania sociálnej služby je preukázanie odbornej spôsobilosti a bezúhonnosti fyzickej osoby, ktorá poskytuje sociálnu službu, a zodpovedného zástupcu. Okrem toho musí byť uzatvorená zmluva o poistení za škodu pri poskytovaní sociálnej služby. Sociálna služba sa poskytuje na základe písomnej zmluvy medzi občanom a poskytovateľom sociálnej služby.“ (dostupné online z <http://www.ssss.sk/>)

Tretí sektor a dobrovoľníci

Tretí sektor sa ďalej člení na: neziskový sektor, dobrovoľnícky sektor, nezávislý sektor, charitatívne organizácie, svojpomocné skupiny a súkromný neziskový sektor. Tretí sektor pôsobí medzi štátom a trhom. Popri vládnom (vládne inštitúcie) a podnikateľskom sektore dotvára tretí sektor systém sociálneho rozvoja a sociálnej starostlivosti o človeka. Organizácie tretieho sektora sú tiež charakterizované ako mimovládne a neziskové, charitatívne dobrovoľnícke organizácie, fungujúce oddelene od štátneho aparátu, používajúce zisk na špeciálne účely, ktoré sú určené v stanovách inštitúcií, politické a rešpektujúce platnú právnu legislatívu. Tretí sektor je charakteristický ako mimovládny a neziskový. Tvoria ho cirkevné, charitatívne a dobrovoľnícke organizácie. V neziskovom sektore sa uplatňujú základné princípy, ktorými sú: princíp solidarity občanov, princíp uspokojovania konkrétnej potreby službami najrozličnejšieho charakteru, princíp autonómie vo vzťahu k vonkajším vplyvom, princíp tvorby neformálnych členských štruktúr a dobrovoľný vstup do nich,

princíp vzájomných výmenných vzťahov (Benčo, J. 2005 in Pekarčík, Ľ. Janigová, E. 2010, str. 273)

K základným znakom neštátnych neziskových organizácií patrí: verejnoprospešnosť (humanita, charita, sociálna starostlivosť), formálna štruktúra (majú právnu subjektivitu a môžu vstupovať do právnych vzťahov), neziskovosť (cieľom nie je vytvárať zisk za účelom súkromného obohatenia), neštátnosť (sú inštitucionálne oddelené od štátu, ale môžu byť finančne podporované z verejných zdrojov), samosprávnosť (majú vlastné kontrolné mechanizmy), dobrovoľnícky charakter (prejavuje sa určitý stupeň dobrovoľnosti). (Pekarčík, Ľ. Janigová, E. 2010, str. 273)

V posledných rokoch sa vo zvýšenej miere popri vzrastajúcej nezamestnanosti rozmáha oblasť dobrovoľníctva. „Vďaka vyhláseniu roka 2011 za Európsky rok dobrovoľníctva a vďaka mnohým iniciatívam, ktoré sa v rámci tohto Roka pokúšali podnietiť diskusiu o problematike dobrovoľníctva, zaznelo aj na Slovensku veľa užitočného na túto tému a dobrovoľníctvo sa pomaly, ale isto, dostáva do povedomia ako možnosť sociálneho a pracovného uplatnenia sa nie len v zahraničí ale aj na domácom trhu. (Košč, S. Antolová, V. 2012, str. 10) V rámci dobrovoľníctva na Slovensku môžeme stále pozorovať rôzne nedostatky a prekážky v jeho plnohodnotnom využívaní. Tieto, na základe odborných diskusií a výsledkov konferencií, môžeme zhrnúť do troch bodov. Ak tieto body veľmi stručne zhrnieme, najmarkantnejšie nedostatky donedávna boli v potrebe legislatívnej úpravy dobrovoľníctva. (KOŠČ, S. ANTOLOVÁ, V. 2012, str. 10) Národná rada Slovenskej Republiky však len nedávno schválila zákon o dobrovoľníctve, ktorý nadobudol účinnosť len 01. 12. 2011. Jedná sa konkrétne o zákon 406 z 21. októbra 2011 o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ďalšie body predstavujúce nedostatky v dobrovoľníckej činnosti na Slovensku môžeme štylizovať do otázky výchovy, prípravy a formácie dobrovoľníkov, metód náboru a práce s dobrovoľníkmi. V otázkach výchovy a prípravy dobrovoľníkov sa ako problém ukázal nedostatočný záujem relevantných vzdelávacích subjektov seriózne, systematicky pôsobiť na prípadných záujemcov. Čo sa týka poslednej oblasti v problematike dobrovoľníctva, ide predovšetkým o absenciu motivácie a ochoty angažovať sa v dobrovoľníctve. Potenciálnym dobrovoľníkom chýba predovšetkým výdrž, zotrvať v danej činnosti dlhšiu dobu a prijať túto činnosť ako určitú záväznú zodpovednosť. Ako problém sa ukázalo hlavne to, že chýba čosi ako „mentalita“ dobrovoľníctva. Darí sa získať dobrovoľníkov pri realizácii určitých projektov, oveľa ťažšie je získať dobrovoľníkov pre dlhodobé diela, počítať s nimi dlhodobo. (Košč, S. Antolová, V. 2012, str. 10 - 11) Tretí sektor je podporným aparátom pre verejných a neverejných poskytovateľov. Výraznou účasťou dobrovoľníkov a aktivitou rôznych zariadení, ktoré sem zaraďujeme je významným prispievateľom v procese deinštitucionalizácie sociálnych služieb.

Veľmi dôležitá je pre dnešnú spoločnosť rodina a je nesmierne potrebné klásť do popredia jej základné funkcie. Bez kompletnej rodiny a rodičovskej lásky je totiž pôsobenie akéhokoľvek zariadenia na dieťa s mentálnym postihnutím akési neúplné a výsledky sú do určitej miery nedostatočné. Pre akúkoľvek organizáciu a odborníka je ťažké ba až nemožné naplniť potreby ktoré môže naplniť len rodina jej blízkosť a láska. Dbajme teda nie len na odbornú erudovanosť našej spoločnosti, ale aj na jej základný prvok, ktorým je rodina. Každá ťažkosť, každý kríž, ktorý človek musí životom preniesť sa nesie ľahšie, keď vieme, že na to nie sme sami. Človek je tvor spoločenský, učme sa teda žiť v spoločnosti, nie izolovane. Snažme sa žiť v rodinách, s priateľmi, kolegami, spolužiakmi či partnermi. Verím, že tak ako postupujeme v pokroku technickom a vo vývoji elektroniky, bude sa nám časom dariť zdokonaľovať sa aj v oblasti medziľudských vzťahov a vzájomnej lásky. Dovoľte mi vyjadriť moje presvedčenie o tom, že v ideálnom alebo ideálu sa približujúcom prípade by sa oveľa jednoduchšie aplikovali a využívali aj rôzne sociálne služby poskytované jednotlivcom

s mentálnym postihnutím, ktoré by možno boli oveľa bohatšie na svoju rôznorodosť a možno práve naopak by vôbec neboli potrebné, pretože všetky úkony z nich vyplývajúce by sme považovali za ľudskú samozrejmosť, za pomoc svojmu najdrahšiemu blížnemu.

POUŽITÁ LITERATÚRA

KOŠČ, Stanislav. ANTOLOVÁ, Vladimíra, *Dobrovoľníctvo ako rozmer sociálnej služby: Zborník príspevkov*. 1. vydanie. Ružomberok : Verbum, 2012. 12 s., ISBN 978-80-8084-870-5

MATOUŠEK, Oldřich. a kol., *Sociální služby*. Praha : Portál, 2007. 184s., ISBN 978-80-7367-310-9, s. 9

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha : Academia, 1995. 340 s. ISBN 80-200-0525-0.

NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 1998. 592 s. ISBN 80-200-0689-3.

PEKARČÍK, Ľubomír, JANIGOVÁ, Emília, *Sociálna práca, manažment a ekonómia – s reflexiou na sociálne služby*. Ružomberok : Verbum, 2010. 288 s., ISBN 9788080846213

ÚLEHLA in ZATLOUKAL, Leoš, HAVLÍK, Miloš, DOLEČEK, Zdislav, ŠOTOLA, Jaroslav. *Komplexní posuzování potřeb klientů v rámci poradenského rozhovoru z hlediska přístupů zaměřeného na řešení*. Sociální práce, 3/2011, 11. ročník, ISSN 1213-6204

VALENTA, Milan, MÜLLER, Oldřich. *Psychopedie*. Praha : Parta, 2003. 439 s. ISBN 80–7320–063–5.

ZATLOUKAL, Leoš, HAVLÍK, Miloš, DOLEČEK, Zdislav, ŠOTOLA, Jaroslav. *Komplexní posuzování potřeb klientů v rámci poradenského rozhovoru z hlediska přístupů zaměřeného na řešení*. Sociální práce, 3/2011, 11. ročník, ISSN 1213-6204

POUŽITÉ INTERNETOVÉ ZDROJE

KOLENČÍKOVÁ, Renáta. *Zariadenia podľa zriaďovateľa*. [online]. c 2011 [cit 18. 08. 2012]. Dostupné z <http://www.ssss.sk/zariadenia-podla-zriadovateľa>

Kontaktné údaje

PhDr. Mgr. Soňa Klempová
Masarykova Univerzita v Brne, Pedagogická fakulta
Poříčí 7, 603 00 Brno
Tel: 00421 902 072 412
email: klempova.s@gmail.com